

terlijk wordt
zijn koers ge-
daarbij zijn
tot de „oor-

is uit diens
leeggelopen,
verhopen, ook
de zijn intrek
zal vervullen.
en maakt hij
lekie's ouders

e Annie, zijn
honzelf ver-
toot als leids-
in zijn eigen
ik moes pre-
drie maanden
de, maar God
f. Zijn werk
elijk met z'n
erdiept. Tanta
in, omdat hij
soos 'n pro-
res van altijd
ig invloed te
een „kwaai-
grepen heeft.
van hem tot
dd oogenblik-
n. Maar deze
gerande liefde,
verzet wakker
pie zich doet
r wiens hooge
ebracht wordt,
val, keer ok
apie ordentlijk
si lewe kan
Vlakplaats. Jy
an soek nie."

anderen boeg
in de kerk en
s hulle effens
istoriekamer,
vat bij staan",
ichzelf handig
met een kort
Annieke lid

heeft ze maar
ouwen bij te
e" als hij door
Aandoenlijk is
echismus stu-
r is en hij op
erhaalt hij de
l weer dwalen
tag is hij mis
Annieke, slim
npt leeren kan
ing geeft, hem
moed verleven
liefde winnen
en onbevalle
blijkt Ampie's
t lidmaatschap
de voldaan en
in den weg
estemming van
t-Afrikaanschen
nonie) en Oom
nu kan de
ook dat frag-
Thijs' bruidlofs
zoon Bart, is
moet van alle
leurstelling is
kie, die geluk
en woning be-
nen.

alles de humor,
o karakteristiek
pornaamste ele-
t op den voor-
den ontwikke-
t, van zijn gees-
rheffing komen

rijd is de wor-
ant daarbij he-
kelijkheid van
ie's eigen ziel
de dagen van
atschap is de
den afgewezen,
con niet buiten
u eers voel in
wees. Bij God
inig ontwikkeld
en ze bezwaren
nde dag nadert
d", en met die
standigheid, dat
ote voorwaarde
nen volbrengen-
gegeven heeft

Maar als die „kwaai dag" voorbij is, en Ampie is „gestaand" komt de verruiming. „Sy hart het dankbaar stil gebied, so telkens as hij 'n weinig ruimte om hem voel. Hij 't oorwen in die strijd en die toekoms vrees hij nou nie meer nie". Evenwel, de toepassing in de levenspraktijk moet nog komen en die brengt nieuwe moeilijkheid. Op den avond van hun trouwdag herinnert Annieke hem er aan „Ons moet na die Woord lewe, hoor Ampie", wat inhoudt, dat Ampie nu priester moet zijn in zijn huis. Dan overvalt hem weer de vroegere schroomvalligheid, de vrees voor God. Hij moet overtuigd lezen en bidden, maar hij voelt zich daar toe onbekwaam. En, wat 't ergste is, in dezen strijd heeft hij niet, als altijd, Annieke naast zich, maar legenvoer zich. Bitsig en tactloos zegt ze „Ik het nooit kon dink dat jy so sleg is nie. 'n Mens wat klaar aangeneem is behoort te kan bid". Dan pas komt de groote strijd. Want Ampie, driftig en opruiend als hij van nature is, zegt harde woorden, bedreigt haar en zij vlucht naar de slaapkamer, terwijl hij, woedend en meer dan ooit opstandig, de deur uitgaat. In het stille donker van den hoogen nacht komt langzamerhand het besef terug, van wat hij heeft gedaan. Zijn rebelse ziel komt tot bedaren, zijn liefde gaat weer trekken en eindelijk keert hij berouwvol naar huis terug, diep in den nacht. En als hij dan de morgenster ziet schitteren aan den hemel, klimt in hem op het gebed: „Ag lieve Here, help tog vir my en laat my soos die morester opklim tot in die hemel...". Dan eerst is de overwinning bevochten en elken avond besluit nu Ampie den dag met het Onze Vader...

't Slothoudstuk, waarin beschreven wordt, hoe hij en Annieke verschillen van gevoelen over den naam van hun eerstgeborene, bewijst, dat thans het geestelijk evenwicht door Ampie gevonden is. Met tact en ernst gedraagt hij zich en weet Annieke te overtuigen van zijn inzicht. Hij is stil en bedaard geworden, man en vader in zijn gezin en in dat gevonden evenwicht erkent Annieke hem als haar meerdere.

't Is vooral deze analyse, die dit boek zijn waarde geeft en de leetuur ervan maakt tot een genot. Want hij al z'n naïveteit, en het snaaksche van z'n humor is het een roman, die door een ernstige overtuiging gedragen wordt. „Die Meisiekind" is een christelijk boek, anders geïntoneerd dan de christelijke romans uit onze literatuur, maar in zijn ongeknustheid zuiver en in z'n naïeve vroomheid eel. Bedenken we dan, dat „Ampie" een van de beste proeven is van de Afrikaansche moderne roman, dan is er alle reden, om met belangstelling de ontwikkeling van deze literatuur te volgen, vooral ook, als we die vergelijken met de noordwaartsche beweging, die onze eigen roman-kunst vertoont.

C. T.

HET BOEK VAN DE WEEK.

Albrecht Dürer en de Reformatie.

Dr H. Miedema. Albrecht Dürer en de Reformatie. Met 32 afbeeldingen.
N.V. Uitg. Mij „De Tijdstroom", Huis ter Heide.

Albrecht Dürer, — er zijn er niet veel, die hem niet kennen.

Zijn houtsneden, kopergravures en schilderijen hebben den naam van Dürer wel populair gemaakt.

En zijn voorliefde voor bijbelsche motieven, nader nog zijn uitgesproken vriendschap voor de groote kerkhervorming, die tijdens zijn leven een aanvang nam, en waarvan men hem een der voorloepers noemt, hebben hem te gereeder ingang doen vinden bij de protestantsche volkskringen. Waar vindt men zijn houtsneden niet? En hoe bekend zijn niet de tot gebed gevouwen handen, die men b.v. aantreft op de titelpagina van een bij den heer Kok te Kampen uitgegeven studie, over het gebed, van de Knap Sr; een voorstudie voor een door Dürer ontworpen altaarstuk?

Dürer is geboren te Neurenberg 21 Mei 1471 en gestorven den 6en April 1528.

Deze sterfdag is dus in deze maand 4 eeuwen geleden.

Het feit, dat in April 1928 de dood van Dürer voor 4 eeuwen te herdenken viel heeft in onze pers algemeen de aandacht getrokken. Heel wat bladen en illustraties hebben zijn werk besproken, al of niet met reproducties.

En ook in deze rubriek van „De Reformatie" moege een enkel woord aan het herdenkingsfeit gewijd worden door verwijzing naar een boek

De keus viel spoedig. Als men een werk zoekt, dat den nederlandschen lezer van normale ontwikkeling in zijn eigen taal gemakkelijk toe-sproken kan en hem van Dürers kunst een overzicht en daarbij een inzicht in den geest van Dürers werk kan geven, dan mag op het bovengenoemde werk wel de aandacht worden gevestigd.

De laatste weken is er met dit werk druk ge-adverteerd. Al zijn er over Dürer in het buitenland, met name Duitschland, veel werken geschreven, die goedkoop zijn, en die zoowel in tekst

als in illustratie veel meer geven dan Dr Miedema (zeer bekend is wel no. 5 van de Künstler-Monographien, 1921, bewerkt door H. Kanckfuss); het werk van dr Miedema heeft voor ons doel vóór, dat het nederlandsch is.

Het moet gezegd worden, dat de reproducties goed verzorgd zijn, al had men ze wat dieper gewild en wat donkerder.

De schrijver geeft bij de afbeeldingen een verklarend, of inleidenden tekst. Sober en rustig. De indeeling der stof is als volgt:

Inleiding.
Hieronymus.
Apocalypse.
De Man van Smarten.
Daar was eens....
Dier en plant.
Niet ik leef....
Een vaste burg.
Moeder.
Erasmus.
De vier apostelen.

Voorts nog een bijlage, waarin citaten worden vertaald in het nederlandsch. En een opgave van de lijst der afbeeldingen, met jaartal etc.

Zoo men ziet, is de indeeling der stof nog al fragmentarisch. Noch uit biografisch oogpunt, noch uit de motieven, ontleent de auteur zijn indeeling. Maar hij geeft enkele korte teksten; omdat het werk ook allereerst als plaatwerk wil worden beschouwd en begeerd. Naar volledigheid is niet gestreefd, en inderdaad — dat bemerkt men ook al gauw.

Schrijver merkt op, dat hij Dürer probeert te zien „uit godsdiensthistorisch oogpunt"; hij meent, dat dit over het algemeen te weinig geschiedt en geeft bij voorbaat toe, dat hier „gelegenheid te over" bestaat „voor misverstand".

Nu behoeft men niet te vreezen, dat dit misverstand al te groot zal zijn; en nog minder, dat men, zonder misverstand, met den auteur in scherp en levendig conflict komen zal. Want van diepgaande studie is hier geen sprake en van een streng volgehouden critische beschrijving van Dürers leven en werk speciaal uit den éénen „godsdiensthistorischen" gezichtsboek toch eigenlijk ook niet. Eerlijk gezegd, lijkt mij de inleidende opmerking omtrent de methode van den schrijver, en omtrent zijn benaderen van Dürer uit godsdienst-historisch oogpunt vrijwel overbodig. Want er komt niet veel meer van terecht, dan wat men reeds wist uit bloot biografische gegevens. En de vraag is, of de auteur op dit terrein wel genoegzaam zich bewegen heeft. Als men hem voor een citaat van den Heidelbergischen Catechismus zeer secuur ziet grijpen naar de editie, welke Dr A. Kuyper bezorgd heeft van de Drie Formulieren van Eenigheid, en hem even genoegelijk het „humanisme", nog wel het „bijbelsch humanisme" ziet typeeren en — reeds dat zegt veel — hoort constateeren aan de hand van opmerkingen van Just Havelaar, — dan wordt men ietwat voorzichtig en gereserveerd. En dan zegt men zoo tegen zichzelf, dat de conclusie van den auteur, als hij zegt, dat Dürer in zijn laatste jaren „niet langer reformatorisch humanist, doch humanistisch reformato-r" is, eigenlijk te weinig de blijken van een wet-tige gehoorde aan zich heeft om ons door haar fijne nuanceering van begrippen te bekoren of zelfs maar te brengen onder eenige suggestie.

Neen, als studiewerk kan men dit geschrift kwalijk zien.

Maar allons, dat behoeft ook niet.

Er zijn zoo van die boeken, die men graag elkaar cadeau doet.

Ze vragen geen breeden tekst, geen diepgaande studie, maar een handig formaat, of een opzettelijk onhandig; en voorts illustratie met korten „oriën-teerenden" tekst.

En het werk van dr Miedema geeft voor wie zijn vraag aldus stelt, zeer zeker helgeen begeerd wordt.

Voor de samenstelling heeft de auteur zich den bijstand verzekerd van den directeur van het Rotterdamse museum-Boymans en van den directeur van het Rijks Prentenkabinet.

En voorts geeft hij enkele korte opmerkingen, volgens reeds aangegeven indeeling over Dürers leven en werk. Hij doet hem zien als voorlooper van de hervorming, in zijn kunst. Dürer kwam er toe, Hieronymus, den kerkvader, te nemen als motief, juist omdat deze den bijbel bracht onder het volk, door hem te vertalen uit het grieksch en hebreuwsch in het latijn. Zoo werd de bijbel een „volksboek" („vulgata"); en het onder de men-schen brengen van den bijbel was dan waar de mooie trek in het werk van Hieronymus, waar-door de reeds vroeger in reformatorische richting zich neigende geest van Dürer werd aangetrokken.

Onder het hoofdstuk „Apocalypse" teekent dr Miedema met enkele korte trekken de oorsnit en de onstuimigheid van den eersten tijd van Dürers leven, de periode, die aan de groote kerkhervorming voorafging en die met haar beweeglijkheid den visionairen aanleg van Dürer sterk geprikkeld heeft. Vandaar zijn grijpen naar de Openbaring van Jo-hannes en zijn daarnaar ontleenen van motieven in de bekende, prachtige houtsneden. Opmerkelijk is hierbij wel — juist met het oog op Dürers betee-

kenis voor de Reformatie en de betekenis van de Reformatie voor hem — dat pausen en bis-schoppen behooren tot de slachtoffers, die de toer-nende wraak van de verdervende machten in de Openbaring van Johannes zich kiezen in Dürers houtsneden.

Vervolgens passeeren de revue de hoofdstukken over Dier en Plant (tamelijk matie tekst, maar heel goede reproductie); welk hoofdstuk den band met het geheel en vooral met het onderwerp: De Re-formatie vrijwel loslaat. Dan: „Niet ik leef..."; een poging, om in Dürers zelfportret (de bekende gelijkis met den Christus; en in zijn ook later indragen van eigen levensmart in Christus' lijden, gelijk Dürer het uitbeelde, te verklaren uit een soort van mystieke eenheid met Christus en een doortleving van Galaten 2:20.

Hier zal ik maar eindigen met mijn overzicht. De laatste opmerking van dr Miedema brengt ons op een terrein, waarop de meeningen zullen blij-ven botsen.

Hoofdzak van deze aankondiging was, onder erkenning, dat de titel van het boek wat weidsch is, en meer naar de studeerlamp riekt, dan het boek zelf, toch ook dankbaar op te merken, dat voor den nederlandschen lezer van goeden smaak en behoorlijke ontwikkeling hier een uitstekende gelegenheid geopend is, om zich in korten tijd van de allervoornaamste „wetenswaardigheden" (want die hebben toch ook hun recht gelijk de menschen, die ze zoeken eveneens) te weten en iets te ver-staan omtrent bedoeling en betekenis van den man, van wien in deze maand bijna alle bladen iets te lezen en te zien geven.

Wie dieper afdaalt of breder waarnemen wil, moet natuurlijk elders terecht komen.

K. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Een betrouwbaar leger.

Op het jongste congres der S. D. A. P. is lang en breed gesproken over de vraag wat deze partij zal doen indien de mobilisatie wordt gelast.

Dit is opzichzelf reeds een opmerkenwaard ver-schijnsel.

Daar is nu een groote partij, die een vierde gedeelte van ons volk omvat. Deze partij treedt op met niet geringe pretenties, zoowel de critiek op alles wat bestaat als de beloften, die voor de toekomst gedaan worden, zijn veelomvattend.

Daar is een Kamerfractie, die hunkert naar het moment waarop zij regeringspartij zal worden.

En toch wordt er rustig gesproken over de vraag of men de nationale zelfstandigheid zal verdedigen of niet. De Kamerleden, die toch hun eed op de Grondwet hebben afgelegd schijnen zich de con-sequenties van deze handeling niet erg bewust te zijn (geen vreemd verschijnsel in de partij der bewusten).

Eindelijk heeft de partij door dit debat en de daarop volgende resolutie zich tot regeeren onbe-voegd verklaard. Een partij, die er nog niet zeker van is of ze wel al het mogelijke zal doen om de nationale zelfstandigheid te bewaren, is als re-geringspartij ondenkbaar.

Men zal vragen: „zien deze menschen dat dan zelf niet in?" M.i. ongetwijfeld.

Persoonlijk vertrouwd ik dan ook, dat de leiders der partij over de hangende kwestie hun gevestigde meening hebben. Zij zullen zeker in geval van nood al het mogelijke willen doen om ons land weerbaar te maken. Maar, en hier zit juist de moeilijkheid, zij durven dat niet zeggen. De leuze „geen man, en geen cent", is te veel gebruikt en het uitgestroide antimilitaristische zaad heeft te goede vruchten gedragen, dan dat men thans op eens terug zou kunnen gaan.

Hoe zou de verleugende massa, hoe zou 'de linkervleugel der partij en vooral hoe zou de commu-nist reageeren, op zulk een uitspraak?

Daarom zit de partij in een lastig parket en is voor de zooveelste maal gedwongen een lange resolutie te aanvaarden.

Merkwaardig is niet enkel de houding van leiding en Kamerfractie maar ook de houding van enkele reserve- en verlofs-officieren. Aan deze menschen moet ons volk in geval van nood zijn zonen toe-vertrouwen, sinds de actie tegen het leger een groot deel der actief-dienende officieren deed ver-dwijnen.

Wat zullen wij straks aan deze officieren heb-ben, die thans vooraan staan in een zuiver destruc-tieve, antimilitaristische en anti-nationale actie? Bij binnen- of buitenlandse troebelen zullen de reserve officieren zeer belangrijke commando's heb-ben, wat zullen ze doen?

Afgezien van deze vragen en aannemende, dat op het moment van nood deze officieren van goeden wille zijn, dan komt toch de bedenking naar boven of menschen, die thans tegenover alle gezag en speciaal tegenover het militaire gezag, laten we zeggen, zeer critisch staan, wel de rechte per-sonen zijn om dit gezag in tijd van nood te hand-haven. M.i. moet deze vraag ontkennend worden beantwoord.

Het zou in dit verband van belang zijn te weten tot welke politieke partijen onze reserve-officieren

behooren. Zelfs zou zulk een statistiek, indien de geruchten juist zijn, betreffende den Vrijwilligen Landstorm, zeer verrassende gegevens opleveren.

Naar men zegt hebben zeer vele leden van de S. D. A. P. geen bezwaar tegen den officiersrang en naar het schijnt wordt er van de zijde van het legerbestuur met politieke richting geen rekening gehouden. Dit laatste is prachtig waar het geldt een bij uitstek nationaal instituut als het leger. Maar boven het nationaal element staat de factor der betrouwbaarheid, het opperbevel moet kunnen rekenen op de volkomen betrouwbaarheid van iederen officier. Een misrekening zou hier fataal zijn, want deze zou met bloed betaald worden.

Ook op een ander terrein moet de destructieve propaganda, onaangename gevolgen hebben voor de partij zelf.

Zoolang de partij niet heel zeker weet, dat zij alijd op den wettigen weg zal blijven bij het verwirkelijken van hare idealen blijft het een waagstuk om aan een lid der partij een gewichtige functie te geven. Zoolang het mogelijk blijft, dat er in de S. D. A. P. verschil van gevoelen tot oijling komt over de gewichtige vragen van het handhaven der nationale zelfstandigheid en van het gezag, en het mogelijk wordt geacht, dat in geval van nood de partijleiding een ander parool uitteeft dan de regering, behooren socialistische officieren en socialistische burgemeesters groote zeldzaamheden te blijven, tenzij ze van te voren hebben verklaard, dat zij ongeacht de houding der partij het gezag zullen handhaven.

Willen zij deze verklaring niet geven om materiële redenen, dan zijn ze, zooals vanzelf spreekt, niet benoembaar. Weigeren ze om de formeele reden, dat zij aldus in een uitzonderingspositie zouden geplaatst worden, dan missen ze toch alle reden tot klacht, want wie hen in dit geval in een uitzonderingspositie zou plaatsen is niet de regering maar hun eigen partij met haar dubbelzinnige resoluties en fatale propaganda.

E. VISSER.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

„De Bijzondere School de oplossing van den schoolstrijd“.

Over bovenstaand onderwerp spr. Z. Exc. Oud-Minister Heemskerk op de laatste vergadering van den Schoolraad. Voornamelijk op drie gronden bepleitte de grijze staatsman, dat de Bijzondere school alleen de oplossing kan brengen van de moeilijkheden, die zich bij de regeling van het onderwijs in ons land voordoen.

In de eerste plaats wees hij op den loop der historie. Wij hebben in ons land gekend de Gereformeerde Overheidsschool. Na de dagen der Revolutie kwam de Neutrale Overheidsschool en mocht daarnaast met bijzondere autorisatie van het Gemeentebestuur opkomen de Bijzondere school. Hier is veel aanleiding geweest tot een onderdrukking van de minderheden. En dat kan ook niet anders, wanneer de Staat het geven van onderwijs zelf ter hand neemt. Alleen wanneer alle staatsburgers gelijk denken over godsdienstige en zedelijke kwesties, kan eenzelfde school allen bevredigen. Wij hebben dan ook hier in ons land een schoolstrijd gevoerd, tot 1857 om de vrijheid van onderwijs te bekomen en daarna tot 1920, om de noodige gelijkstelling te bekomen. De natie kan niet gedwongen worden tot saamleven in één Kerk, kan ook niet bevredigd worden door één door den Staat ingerichte school. Wanneer het volk tot ontwaking is gekomen, moet de Staat terugtreden.

Dat volgt rechtstreeks uit den tweeden grond, door den spreker aangegeven, n.l. uit het recht en den plicht der ouders, om hun kinderen op te voeden. Aan dat recht mag de Overheid niet toornen. Zij moet aan ieder ouder de gelegenheid laten, in dezen naar plicht en geweten, zich van zijn taak te kwijten. Nooit zal daarom de Overheid bij een gemengde bevolking als de onze een school mogen inrichten, waar h.v. de Heidelbergsche Catechismus een verplicht leerboek zou zijn. De ouders zijn niet allen in staat, hun kinderen het noodige onderwijs zelf te geven en daarom moeten ze gebruik kunnen maken van een ander maatschappelijk orgaan en dat is de school. Wij zijn in ons land te veel gewend aan een regeling van boven af; beter is het, dat de drang van onderen opkomt. Zooveel mogelijk betaamt aan de regering hier onthouding. Ze heeft te zorgen voor het in dezen eventueel verwaarloosde kind en ook, dat het algemeene peil van het onderwijs in ons land niet daalt beneden dat van andere landen. 't Is duidelijk, dat de Bijzondere school hier alleen voldoende waarborg biedt, dat in dezen aller rechten gewaarborgd en aller plichten geëerbiedigd worden.

In de derde plaats leiden onze huidige staatkundige verhoudingen er toe, dat alleen met de Bijzondere school allen bevredigd kunnen worden. Er zijn wel menschen, die meenen, dat de school, die hun bevrediging schenkt, maar aan anderen moet worden opgedrongen, maar daarvoor te gaan strijden, zou niet den naam politieke roekeloosheid moeten worden bestempeld. Wanneer bewoerd wordt, dat de Overheidsschool neutraal kan zijn,

dan heeft de geschiedenis al bewezen, dat dit uitloopt op een uitgeven van het Christelijk geloof bij de natie.

Op bovenaangegeven gronden meent de spreker, dat de Openbare school moet verdwijnen.

In de korte discussie, die op de rede volgde, kreeg de spreker de gelegenheid, uit te spreken, dat hij het op dit oogenblik niet noodig en dienstig achtte, een actie te beginnen, om de Bijzondere school meer vrijheden te verzekeren of tegen verdere vrijheidsbeperking te bewaren. Hij wil niet ontkennen, dat de tijd wel komen kan, dat men ook aangaande de keuze van de verplichte vakken wat meer vrijheid aan de Bijzondere school zal moeten geven, maar hij wil daarvoor nu geen actie beginnen. Hij meent, dat de zaken voorloepig goed gaan, hij wil niet het sein geven tot een nieuwen schoolstrijd, het Bijzonder Onderwijs moet zich eerst nog wat meer in de diepte ontwikkelen.

Het is te verstaan, dat de talrijke aanwezigen met belangstelling de uiteenzetting van den Voorzitter van de A.-B. Kamerclub hebben aangehoord. Zij hebben opnieuw gezien, welke rijke voorrechten wij met onze Bijzondere scholen genieten.

Misschien hadden velen wel wat meer verwacht onthoudend het gaafhouden van het beginsel der Bijzondere school. De Openbare school is in de huidige wetgeving te veel norm. En een vraag van zeer groot belang is, of de Bijzondere school in het keurslijf der wet niet te veel inboet van haar karakter als School der Ouders. Rusteloos moeten we elkander blijven waarschuwen voor het gevaar, dat ons dreigt, nu de school, meer dan wij ooit gewenscht hadden, afhankelijk is van de publieke kassen en dienengevolge, meer dan wij ooit noodig en wenschelijk hebben gevonden, onderworpen is aan het toezicht en de regeling van Overheidswege. Ongetwijfeld kan de Bijzondere school nog wel wat meer leeren leven in de diepte, maar ze mag terwyl niet zoodanig van Overheidszorg worden omringd, dat ze van karakter gaat veranderen. De ouders moeten dicht blijven leven bij de school, onderwijzers en ouders moeten eendrachtig samenwerken in de opvoeding der kinderen. In naam kan de school een Bijzondere school zijn, in wezen een Overheidsinstituut. Een volgenden keer willen we nog een paar gevaren nader bezien.

Gr.

G. MEIMA.

PERSCHOUW.

Over het Hooglied.

De S. Datema schrijft aan Tychicus iets over de jongste brochure van Seerp Anema over het Hooglied. Wie de probleemstelling daarvan volgen wil, zal zich voor deze woorden interesseeren:

Met kracht bestrijdt hij de zogenaamde drie-personentheorie, gelijk die in een bekende lezing van een niet onvermaarden dominee voorkwam. Met groote beslistheid:

Het is een samenspraak tusschen twee. Tusschen twee personen.

Wie is Salomith?

Abisag.

Tychicus. Onthouden, heer!

Abisag. De Sunamietische. Die aan het hof van den ouden David kwam. Door Adonia begeerd werd. Door Salomo als vrouw werd genomen.

Abisag, de Sunamietische is: Salomith.

Of het zoo is?

Wie zal het zeggen.

Maar ik geef u de verzekering, mijn waarde, dat het prachtige stuk is, en dat ik u zeer aanraad, dit gouden kleed, bij Kok te Kampen uitgekomen, u aan te schaffen.

De Datema schreef in „Baarnsche (etc.) Kerkbode“:

Het beroep op wijlen ds Sikkell.

De Tom komt in „Hilv. Kb.“ er tegen op, dat men van den kant der fractie-Geelkerken nog steeds probeert te schuilen achter gestorvenen. Om, spreekt hij over de poging, om wijlen ds Sikkell te annexeren:

En bij De J. C. Sikkell was dit niet anders.

Zijn geheele ambtelijk leven is één strijd geweest, om, in gebondenheid aan Gods Woord en de Bijbelsche schriften, het licht te doen vallen op alle terrein van het leven. En hoe ijverde hij tegen alles, wat aan dat Woord en die belijdenis iets van hun kracht zou willen ontnemen.

Wij zien hem nog in gedachte voor ons, toen in de vergadering van Maart 1920 van de classe Amsterdam, een half uur achtereen door hem het woord werd gevoerd. 't Was naar aanleiding van voorstellen over „uitbouw der belijdenis“, die op de komende Synode te Leeuwarden zouden worden in behandeling genomen. Hoe heeft hij toen met al de kracht, die in hem was, de kerken gewaarschuwd, om toch niets prijs te geven van wat we naar de Drie Formulieren belijden, en als met den vinger de gevaren aan te wijzen, waaraan men bloot stond, om door een valsche strooming in de kerken te worden medegevoerd. 't Was een profetisch getuigenis, dat van hem uitging, als zag hij reeds de ondergrondse werkingen, die de kerken in een valsche richting zochten te leiden.

Mede als gevolg hiervan nam de Synode dan ook het besluit, om een getuigenis te doen uitgaan, dat in korte trekken de gevaren aanwees, waaraan de kerken van alle zijden in haar belijdenis en leven blootstonden, en dit getuigenis bij circulaire aan alle plaatselijke kerken toe te zenden.

Dit getuigenis is dan ook in de kerken van den

kansel voorgelezen. En wel opmerkelijk, dat toen reeds ds J. G. Geelkerken in zijn proek hier den spot mede dreef, wat door br. F. Kuiper (Dzn) in deze Kerkbode „ambtelijke sabotage“ genoemd werd, en waarvan hij schreef: „over deze proek zal in de naaste toekomst nog wel eens gesproken worden.“

Heeft ds Sikkell niet reeds lang vóór het conflict zich in de classis Amsterdam scherp gekeerd tegen de strooming, die nu den naam van dr Geelkerken voert?

Over den droom.

Men behoeft niet te vreezen, dat ik al weer met Freud zal komen aandragen; evenmin, dat ik een soort theorie, al dan niet overeenkomstig de zijne, zal helpen voordragen in deze rubriek. Enkel en alleen ter kennismaking geef ik hier uit „De Stroom“, (vrijzinnig) iets weer uit een artikel over „Het Geweten in den droom“:

Hebbel zegt: „Dit weet ik, alle droomen moet men niet geringachten! Zie, ik denk mij dat zoo. Wanneer de mensch slaapt, verliest van zijn tegenwoordig-ik, verdringt een toekomstgevoel alle beelden en gedachten van het heden, en de dingen, die komen moeten, glijden als schaduwen door de ziel, voorbeïdend, waarschuwend, troostend.“

En Nietzsche geeft in een geniale zin aan, waardoor het geschiedt, dat soms in den droom ons geweten gaat spreken (wij hebben immers datgeen, wat onrust brengt, „verdrongen“ naar den sfeer van het onbewuste): „Dat heb ik gedaan, zegt mijn gehugen. Dat kan ik niet gedaan hebben, zegt mijn trots en blijft onverbiddelijk. Kindelijk geeft het geheugen het op!“

Maar — naar Freud's eigen woorden — heeft beter dan iemand anders, Joseph Popper-Lynkeus begrepen, wat droomen voor een mensch beteekenen kunnen. In 1900 publiceerde hij een schets: „Droomen als waken“, waarin twee vrienden over hun droomen spreken.

De een vertelt o.a., dat hij zijn lang gestorven moeder in den droom gezien heeft. Zij was zeer ziek en hij zocht naar haar in alle ziekenhuizen, bij alle families, die hij kende, in alle straten — doch vond haar niet. Wel was zij overal geweest, maar juist heengegaan, voor hij kwam. Het scheen, alsof zij hem ontvluchtte. Kindelijk vernam hij, dat zij in een klein huisje was, ergens in een verre straat. Hij snelde daar heen. Toen zag hij haar. Als een gewond diep schoot zij langs hem heen, het hoofd afgewend met even een schuwen blik dien zij hem toewierp. Hij schrok en ontwaakte!

Dan denkt de ander na en zegt: „Ik geloof, dat je moeder gelijk heeft, wanneer je dit droomt en je daar zooveel last van hebt!“

Maar de vriend verzet zich: „Neen... deze droom kan geen betekenis hebben. Onmogelijk. Ik hield zeer veel van mijn moeder.“

„Hoor eens!“ zegt de ander: „Daaraan twijfel ik niet. Maar het zal toch wel voorgekomen zijn, dat je in de opwindende van het oogenblik haar gekrenkt hebt... daaraan heb je gedacht, na haar dood, maar spoedig heb je de verwijten vergeeten, die uit de diepte waren opgeloken. Het geweten echter verleet de dingen langzaam, misschien nooit! Daar helpt geen wegsliken. Binnen in je verschuilt zich iets, en ineens, onverwachts meldt het zich aan... ja, ik zie het heel duidelijk, je moeder was soms werkelijk boos op je en nu, na langen tijd, nadat je in je wakkeren daer nooit meer aan denkt, verschijnt je daad je als droombeeld.“

Langzamerhand begint de vriend te begrijpen, dat de ander gelijk heeft.

Het slot van het artikel zegt:

Daar was een zeer intelligent man, die in zijn jeugd een vriend had, met wien hij dagelijks omging en die het en leed met hem deelde. Later bleef deze vriend maatschappelijk achter en de twee mannen vervreemdden van elkaar. „Och!“ hij voelt zelf wel, dat wij niet meer bij elkander passen“, meende de intelligente man niet zijn bewustzijn. D.w.z. dit maakte hij zich zelf wijs. Toen hij, ongeveer op dertigjarigen leeftijd, zich verloofde en een faet gat, noodigde hij den makker zijner jonge jaren, niet uit. En hij „vergat“ ook, aan zijn meisje te vertellen, dat hij vroeger dagelijks met hem verkeerdt had. Had men hem in deze dagen van trouwelousheid beschuldigd, dan zou hij zeer verwonderd geweest zijn. En toch had hij in die eerste dagen van zijn verliefdheid een benauwden droom, waarin zijn voormalige vriend hem verscheen, verwijtend en dreigend, een droom, dien hij voor zijn meisje verzwegen. Maar hij vergat dien droom nooit! En toen na eenige jaren een bericht kwam, dat de oude makker gestorven was, zijn vrouw en een tienjarige dochter in armoedige omstandigheden achterlatend, begreep zijn vrouw niet, waarom hij niet alle geweld dat wild-vreemde gezin wilde helpen en stunen. „Om een droom!“ zei ze schouderophalend.

Ja, om een droom! Maar zij had hem niet ge-droomd, zij had niet het gevoel van armoedigheid en nietswaardigheid gehad, waarmee haar man eens, vele jaren geleden, was ontwaakt, in zijn gloriëtijd, in de dagen van zijn jong geluk. Na een droom!

Angst voor moraal.

In „De Stroom“ (vrijzinnig) schrijft ds S. H. N. Gorter over publicaties van den laatste tijd in „De Groene Amsterdammer“, die hem tot de volgende verzuchting leidden:

Wat hier tot uiting komt is slechts angst. Angst om voor moraal-predikers te worden aangezien, doodelijke angst wellicht om (wat een bekende, geestelijke zoekenden, kunstcriticus eens gebeurde!) voor dominee te worden gehouden. Niets schijnt wanneer men artist of geleerde is, wel erger dan voor moraal-prediker te worden aangezien, zoo'n vriendelijk en welwillend maar ijselijk kortzichtig en eigengereid ijveraar voor verwezenlijking van blauwe idealen. Het

staat in
loos hier
zekere
toch nie
wijsgeer
Velken

ook ds G
afkeurig

Een va
alles en
om te „
Kersten
recensie

Philop
is ge
zielen
pot e
waaron

Of er
was teg
punt vle
over he
den onb
van hem
dat stam
de geme
De pres
zou mir
voor h
weg, da
zullen v
den en

Als Ph
zou er ge
hij diene
het ware
betooging

Philop
wordt do
bod uitge
wilt het
worden, z

Daaron
met een

Het is
hier nu
het is eig

Prof. G
antwoord
de verhou
logie, en

1e. M
de natu
zoeken
boek, bl

De Gere
Rom. 12
en wel
zien wo

Het ga
maar or
voorwer
geopenb
heeft to
dat onde

tot obje
staat me
band, h
doorzien

drukkelt
eerste p
2e. G

natuur
strijdij
schap b

3e. V
laten on
zoek
orde en

Christel
ook, wa
maar he

over de
het was
de natu

haar ges
de hanc
onderzo

haar we
verder
maar na

den upg
Wanneer
en van

hij hoop
dat mer
invloed

schap, i
practise
openbar

van het
kan noe
der nu

Van de
volkom
tuurwel

wat het
alereers
De hee

beschou
dat doe
terecht
ook hij
aanzien